

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Облік та аудит»

за темою:

Облік та аудит реалізації робіт та послуг на прикладі ПП «Енергодар Т»

Виконавець

студент обліково-економічного факультету
Гречкосій В.В.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Негрі О.Б.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ РОБІТ ТА ПОСЛУГ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	6
1.1. Економічна сутність робіт (послуг), як об'єктів обліку.....	6
1.2. Огляд нормативної бази та спеціальної літератури з питань обліку реалізації робіт та послуг.....	18
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ВИКОНАННЯ РОБІТ (НАДАННЯ ПОСЛУГ) ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ НА ПРИКЛАДІ ПП «ЕНЕРГОДАР Т»	23
2.1. Характеристика системи ведення обліку на підприємстві та особливості його фінансового стану.....	23
2.2. Особливості обліку формування фактичної собівартості виконаних робіт на базі підприємства енергетичної галузі ПП «Енергодар Т».....	34
2.3. Система ведення розрахунків із замовниками та формування доходів від реалізації на досліджуваному підприємстві.....	38
2.4. Документування операцій з виконання та реалізації електромонтажних робіт на підприємстві.....	48
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ТА АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ РОБІТ ТА ПОСЛУГ НА ПРИКЛАДІ ПП «ЕНЕРГОДАР Т».....	47
3.1. Мета, завдання та джерела інформації для аудиту операцій з реалізації робіт (послуг) на досліджуваному підприємстві.....	47
3.2. Методика проведення аудиту операцій з реалізації робіт (послуг).....	50
3.3. Детермінований факторний аналіз окремих показників діяльності.....	60
3.4. Напрямки удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю..	71
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Актуальність теми. Дохід від реалізації робіт та послуг виступає одним із основних джерел прибутку, який повинен забезпечити розвиток підприємств. Однак в умовах економічної, соціальної нестабільності, політичної невизначеності отримання запланованої величини прибутку ускладнено. Це спонукає підприємств до пошуку нової моделі управління доходами, в основі якої постає удосконалення обліку доходів від реалізації робіт та послуг. Адже діяльність підприємств, яка направлена на сферу послуг допомагає переборювати наслідки економічного ризику та створює визначені гарантії для подальшого існування підприємства.

Проблема удосконалення обліку доходів від реалізації робіт та послуг останніми роками – одна з найбільш дискутованих у сфері фінансового менеджменту. Об'єктивна необхідність обґрунтування організації та методології обліку доходів багато в чому визначає можливість ефективного функціонування підприємства у майбутньому. Але процес вдосконалення ще триває, що потребує подальших наукових досліджень.

Порядок формування собівартості та доходів від реалізації робіт та послуг залежить значною мірою від специфіки процесу виробництва та виду діяльності. Енергетична галузь характеризується особливостями технологічних процесів, таких як безперервність процесу виробництва електроенергії, її розподілу і використання та внутрішньогалузевих особливостей: висока капіталомісткість енергетичних об'єктів, тривалі терміни їх спорудження й експлуатації. Тому доцільним є комплексне дослідження формування собівартості та доходів від реалізації робіт та послуг як визначальних складових визначення прибутку в розрізі видів економічної діяльності та удосконалення організаційно-методичних засад обліку і аналізу формування цих складових для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо вибору альтернативних варіантів виконання робіт та надання послуг.

Дослідженню економічної сутності реалізації робіт та послуг, теоретичних і практичних засад їх обліку та аналізу, у тому числі на підприємствах різних видів економічної діяльності, присвячено праці відомих вітчизняних та зарубіжних

науковців, серед яких: О. Іоффе, С. Ємельянчик, А. Кабалкін, Ю. Калмиков, Ю. Коваленко, Ю. Космін, О. Красавчиков, М. Кротов, В. Луць, А. Михайлов, І. Новіцький, В. Приходько, А. Румянцев, Д. Степанов, Є. Шаблова, А. Шерстобитов, Є. Шешенін та ін.

Разом з тим, існує необхідність комплексного дослідження питань обліково-аналітичного забезпечення формування собівартості та доходів від реалізації робіт та послуг з виокремленням особливостей впливу специфіки виробничого процесу підприємств енергетичної галузі, удосконалення методології та організації бухгалтерського обліку в контексті методологічних засад формування собівартості та доходів від реалізації робіт та послуг. Необхідність вирішення зазначених питань, теоретичне та практичне значення результатів дослідження як необхідної умови підвищення прибутковості підприємств, обумовили актуальність обраної теми випускної роботи, її мету, завдання та напрями дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної роботи є узагальнення теоретико-методичних засад та формулювання практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аудиту реалізації робіт та послуг підприємств енергетичної галузі.

Відповідно до мети в випускній роботі поставлено такі завдання:

- дослідити сутність понять «послуга» та «робота» на основі узагальнення сучасних концепцій до визначення цієї категорії з позиції економічної теорії, фінансів підприємств та бухгалтерського обліку;
- оглянути законодавчо-нормативну базу та літературні джерела стосовно здійснення реалізації робіт та послуг на підприємствах;
- визначити особливості формування собівартості на ПП «Енергодар Т»;
- дослідити систему обліку розрахункових операцій із замовниками та доходів від реалізації робіт та послуг на досліджуваному підприємстві;
- вивчити основні засади методики аудиту реалізації робіт та послуг на ПП «Енергодар Т»;

- дослідити стан обліку під час проведення аудиторських процедур формування фінансових результатів на досліджуваному підприємстві;
- провести детермінований факторний аналіз окремих показників діяльності підприємства та аналіз динаміки зміни структури формування фінансових результатів задля виявлення складових, що обумовили погіршення ефективності господарювання на електромонтажному підприємстві;

Об'єктом дослідження є процеси обліку та аудиту з реалізації робіт та послуг на ПП «Енергодар Т».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних засад, пов'язаних із застосуванням обліково-аналітичного забезпечення формування собівартості та доходів від реалізації робіт та послуг.

Методи дослідження. Для досягнення мети випускної роботи в процесі дослідження організації й методики бухгалтерського обліку та аудиту операцій з обліку реалізації робіт та послуг на ПП «Енергодар Т» застосовувався комплекс загальнонаукових методів. Були використані методи індукції, дедукції – при дослідженні теоретичних питань бухгалтерського обліку операцій з реалізації робіт та послуг; аналізу і синтезу – для виявлення спільних та відмінних рис у наукових підходах до обліку доходів від реалізації робіт та послуг; спостереження та порівняння – для визначення стану обліку господарських операцій ПП «Енергодар Т»; аналіз коефіцієнтів – для формування критеріїв оцінювання ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємств енергетичної галузі.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні документи України, Національні стандарти бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти аудиту, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань обліку, аудиту, контролю, спеціалізовані періодичні видання, навчальні посібники, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет. Практичну інформацію для дослідження нами було отримано безпосередньо на досліджуваному підприємстві ПП «Енергодар Т», зокрема використовувались накази керівництва, службові записки, первинні документи, облікові реєстри та форми фінансової звітності.

ВИСНОВКИ

В даній випускній роботі узагальнено теоретико-методичні засади та формулювання практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аудиту реалізації робіт та послуг підприємств енергетичної галузі.

На основі узагальнення отриманих автором результатів зроблено такі висновки:

1) Дослідження суті робіт та послуг у сфері економічної теорії, бухгалтерського обліку та фінансів підприємств свідчать про неостаточну визначеність цих понять. З огляду на неоднозначне трактування поняття послуг, вважаємо, що послуга - діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб; робота - діяльність виконавця, результатом якої є виготовлення товару або зміна його властивостей за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб.

2) Підґрунтям для здійснення процесів стратегічного управління, які забезпечують реалізацію робіт та послуг на підприємстві, є вдало сформована інформаційна база аналізу доходів від цієї реалізації. Досліджуючи інформаційні можливості п'яти форм публічної фінансової звітності підприємств, було виокремлено їх основні переваги та недоліки. Наприклад, головним недоліком звіту про фінансовий стан є можливість проведення аналізу лише на дату складання балансу, проте аналіз даних, які містяться у звіті про сукупний дохід та звіті про рух грошових коштів, дозволяє оцінити зміни за рік, а не окремі дати – початок і кінець року. Щодо звіту про власний капітал та приміток до фінансової звітності, то за допомогою них можна провести факторний аналіз показників фінансово-господарської діяльності і визначити резерви поліпшення ефективності господарювання на підприємстві.

3) Системне дослідження організації обліку доходів та формування собівартості реалізованих робіт та послуг дозволило виокремити певні особливості формування

доходів від реалізації енергетичної галузі з урахуванням специфіки виробництва робіт та послуг. Відображення доходів і формування собівартості від реалізації робіт та послуг на ПП «Енергодар Т» у бухгалтерському обліку має свій особливий порядок, викликаний все тією ж особливістю здійснення електромонтажних робіт, що полягає в їхній великій тривалості в часі. У зв'язку із цим доходи від електромонтажної діяльності не можуть відображатися в тому самому порядку, як наприклад, доходи від надання побутових послуг, які відображаються в обліку по їх закінченні та після передачі замовнику (підписання акту приймання виконаних робіт). При здійсненні електромонтажних робіт, що можуть тривати кілька років, такий порядок відображення доходів не прийнятний. З цієї причини дохід від виконання електромонтажних робіт (за кожним окремим контрактом) визначається й відображається в обліку поетапно. Протягом усього часу виконання електромонтажних робіт, визнання та відображення в обліку доходів і витрат по ньому здійснюється на дату балансу. Сума визнання такого доходу залежить від наявності достовірної оцінки кінцевого фінансового результату. Якщо є достовірна оцінка, то вони визначаються з урахуванням ступеня закінченості робіт, а якщо немає достовірної оцінки, то в сумі фактичних витрат, відносно яких є ймовірність їхнього відшкодування.

Отже, сума визнаного доходу, отриманого підрядником, відображається по кредиту субрахунку 703 «Доходи від реалізації робіт і послуг», а сума визнаних витрат – по дебету субрахунку 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг». Витрати, здійснені в процесі виконання робіт, визначених контрактом, але ще не визнані, відображаються по дебету субрахунку 23 «Виробництво».

4) Перед безпосереднім вивченням основних засад методики аудиту операцій з обліку доходів від реалізації робіт та послуг нами визначено його мету, завдання та джерела інформації. Метою аудиту операцій з обліку доходів від реалізації робіт та послуг, а також дебіторської заборгованості є підтвердження достовірності інформації обліку і звітності щодо вказаних показників. Основні завдання полягають у встановленні правильності документального оформлення накопичення, списання витрат та визнання доходів операційної діяльності; перевірці повноти, правильності

та достовірності відображення на рахунках бухгалтерського обліку та в фінансовій звітності операцій з обліку доходів та формування собівартості. Джерелами інформації для аудиту операцій з обліку доходів від реалізації робіт та послуг, а також дебіторської заборгованості слугували первинні та аналітичні документи, синтетичні та аналітичні регістри, обороти за рахунками, фінансова звітність, акти перевірок.

5) Методика аудиту включає наступні етапи: планування; проведення аудиторських процедур; формулювання висновків за результатами дослідження. В ході перевірки повноти та правильності оформлення первинних документів з реалізації робіт та послуг на ПП «Енергодар Т» було встановлено такі неточності, як непросталення в деяких документах підписів та печатки виконавця. Також помічено, що у всіх актах виконаних робіт присутні всі необхідні підписи замовника. Тому дані неточності являються несуттєвими. З метою їх усунення, управлінському персоналу ПП «Енергодар Т» рекомендовано слідкувати за правильністю і повнотою оформлення та заповнення документів.

б) Досліджуючи стан автоматизованої обробки даних на ПП «Енергодар Т», виявлено, що досліджуване товариство використовує програмний продукт «1С:Бухгалтерія 7.7 для України». Дана версія 1С являється застарілою, але дуже зручною в використанні. Основним способом відображення господарських операцій в обліку є введення документів в конфігурацію, що відповідають первинним бухгалтерським документам. У програмі забезпечується незалежність даних бухгалтерського обліку та обліку для цілей оподаткування. Для кожного виду обліку інформація про господарські операції накопичується окремо з урахуванням специфіки кожного з них.

Проведений детермінований факторний аналіз окремих показників діяльності ПП «Енергодар Т» свідчить про динаміку збільшення витрат на 1 грн реалізованих робіт, що призвело до суттєвого зменшення прибутку від основної операційної діяльності підприємства. Через що вважаємо за доцільне порекомендувати управлінському персоналу ПП «Енергодар Т» використати резерви зростання прибутку від реалізації робіт. Бажано зменшувати витрати на підприємстві шляхом

ліквідації невиробничих витрат з фонду оплати праці робітників шляхом поліпшення організації виробництва.

Аналіз даних динаміки складу та структури дебіторської заборгованості за роботи та послуги показав, що в цілому приріст дебіторської заборгованості на ПП «Енергодар Т» у 2015 році у порівнянні з 2014 роком зменшився на 87,98%. Через що спостерігається уповільнення на 112 днів оборотності дебіторської заборгованості за роботи та послуги, внаслідок зростання середньорічної вартості залишків дебіторської заборгованості, що призвело до уповільнення оборотності на 20 днів. На уповільнення оборотності (на 92 дня) вплинуло і зменшення обсягу реалізації робіт та послуг.

Структурно-динамічний аналіз показав, що в 2015 році на ПП «Енергодар Т» збільшилася частка собівартості від реалізації робіт та послуг в чистому доході й склала 93,7%, що на 3,6% більше, ніж в 2014 році. Таке збільшення собівартості супроводжувалося зменшенням частки валового прибутку з 9,9% в 2014 році до 6,3% в 2015 році. Вище зазначена тенденція свідчить про збільшення витратного механізму на підприємстві. Тому, вважаємо, що управлінському персоналу підприємства «Енергодар Т» доцільно порекомендувати: вдатися до зменшення частки собівартості в чистому доході за рахунок запобігання виникнення невиробничих виплат, раціонального використання матеріальних ресурсів, застосування енергозберігаючих технологій, постійного контролю за іншими операційними витратами.

Аналіз показників рентабельності показав, що на досліджуваному підприємстві в 2015 році на 100 грн собівартості реалізованих робіт та послуг припадає 6,74 грн валового прибутку, що на 4,24 грн менше ніж у 2014 році, тобто на підприємстві зменшилася віддача від сум вкладених коштів у виробництво та реалізацію робіт. Таким чином, ПП «Енергодар Т» необхідно знижувати витрати, це дозволить збільшити прибуток від основної операційної діяльності, а також зростання величини чистого доходу за рахунок збільшення обсягів реалізованої продукції. Окрім того необхідно управляти постійними витратами за рахунок зниження їхньої долі в маржинальному доході, оптимізувати їх величину без втрат для виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України [Електронний ресурс] : Конституція, затверджена Верховною Радою України від 28.06.1996 № 254к/96. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96>.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.
4. Про аудиторську діяльність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 22.04.1993 № 3125-XII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
6. Про захист прав споживача [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 12.05.1991 № 1023-XII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
7. Про затвердження правил побутового обслуговування населення [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.94р. № 313. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/313-94-п>.
8. Інструкція бухгалтерського обліку податку на додану вартість [Електронний ресурс] : затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 1993 р. № 147 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0284-97>.
9. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] : Інструкція, затверджена Міністерством фінансів України від

- 30.11.1999 № 291. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/page14>.
10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 11 «Будівельні контракти» від 01.01.2012 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_017.
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» від 01.01.2012 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_025.
12. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, 2014, видання 2015 рік. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1.pdf.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Положення, затверджене Міністерством фінансів України від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс] : Положення, затверджене Міністерством фінансів України від 08.10.1999 № 237. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс] : Положення, затверджене Міністерством фінансів України від 29.11.1999 № 290. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] : Положення, затверджене Міністерством фінансів України від 31.12.1999 № 318. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» [Електронний ресурс] : Положення, затверджене Міністерством фінансів України від 28.04.2001 № 205. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01>.

18. План рахунків бухгалтерського обліку – Офіц. текст із змін. станом на 8 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.dtkk.com.ua>.
19. Барінов Н. А. Права громадян по договору побутового замовлення та їх захист [Текст]: навч. посібник / Н. А. Барінов. 2004. – С. 14.
20. Брауде І. Л. Договір подрядка захист [Текст]: навч. посібник / І. Л. Брауде // Відокремлені види зобов'язань. – М., 2005. – С. 221.
21. Волкова Н.А. Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності: [монографія] / Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко, Н.В. Мозгова та ін. – Одеса, 2012. – 292 с.
22. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: Підручник / Н.О. Гура – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 392 с.
23. Голобничка Г.П. Розвиток обліково-аналітичних інформаційних систем в умовах фінансової кризи / Г.П. Голобничка // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2011. – Випуск 130. – С.27-30.
24. Граковський Ю. Аудит операцій по відображенню в податковому обліку доходів підприємств / Ю. Граковський // Незалежний аудитор. – 2013. – № 5. – С. 39-40.
25. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства [Текст]: навч. посібник / І.З. Должанський, Т. О. Загорна, 2006. – 384с.
26. Дроздова Н. В. Договір про надання фінансових послуг у цивільному праві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03 / Н. В. Дроздова. – К., 2005. – С. 9-11.
27. Ємельянчик С. Послуга в цивільному праві [Текст]: навч. посіб. / С. Ємельянчик, 2005. – С. 106-108.
28. Загородній А.Г. Бухгалтерський облік та оподаткування малих форм підприємництва: [навч. посібн.] / А.Г. Загородній. – Львів: ІНВТ «Політекс», 2004. – 144 с.
29. Кванина В. В. Договір на надання безплатних послуг [Текст] : навч. посіб. / В. В. Кванина. – 2005. – С. 31.

30. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення [Текст]: навч. посібник / Ю.Г. Кім. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 600 с.
31. Крамар І. Етапи розвитку та особливості життєвого циклу малих підприємств І. Крамар // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua>.
32. Кротов В. М. Обязательства по оказанию услуг [Текст] : учеб. пособ / В. М. Кротов. – М., 2006. – С. 538.
33. Лоханова Н.О. Облік у системі управління економічною стійкістю підприємств: інституціональний підхід: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Н.О. Лоханова. – Одеса, 2013. – 38 с.
34. Макконелл К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика: учеб. пособие [Текст] / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю. – [пер. с 14-того англ. издания]. – М. : ИНФРА-М, 2005. – С. 965.
35. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік (частина І): [Навч. посібник] / В.Ф. Максимова. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 462 с.
36. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік (частина ІІ): [Навч. посібник] / В.Ф. Максимова. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 324 с.
37. Маркс К. Капитал: [учебник] / К. Маркс. – М.: Политиздат, 1983. – 388 с.
38. Організація і методика проведення аудиту: Навчально-практичний посібник / [Сопко В.В., Шило В.П., Верхоглядова Н.І. та ін.]. за ред. В.В. Сопко. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 624 с.
39. Пантелєв В.П. Словник бухгалтера та аудитора / В.П. Пантелєв. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. Агентство», 2009. – 239 с.
40. Приходько В. Послуга як правова категорія договору розшуку : навч. посібник [Текст] / В. Приходько // Підприємництво, господарство і право. 2006. – С. 82.
41. Румянцев А. П. Світовий ринок послуг [Текст]: навч. посіб. / А. П. Румянцев, Ю. О. Коваленко. – К. : ЦНЛ, 2006. – С. 10-11.

- 42.Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств: [навч. посібн.] / Г.В.Савицька. – К.: Знання, 2005. – 323 с.
- 43.Степанов Д. Услуги как объект гражданских прав / Д. Степанов. - 2005. - С. 17.
- 44.Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник / Н.М. Ткаченко. – [6-те вид. допов. і перероб.]. – К.: Алерта, 2013. – 982 с.
- 45.Трофименко А. В. Проблемы теории нематериальных объектов (гражданско-правовой аспект) : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра юрид. наук : 12.00.03 / А. В. Трофименко. 2004. – С. 12.
- 46.Федосенко Н. До питання про місце договору з надання послуг у ході виконання маркетингових досліджень у системі цивільно-правових договорів / Н. Федосенко // Підприємництво, господарство і право. 2005. – С. 27-29.
- 47.Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник/ за ред. проф. М.Ф. Огійчука. – [вид. 6-те, перероб. та доп.] – К.: Алерта, 2011. – 1042 с.
- 48.Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / В.Г. Швець. – К.: Знання 2004. – 447с.
- 49.Шешенин Е.Д. Общие проблемы обязательств по оказанию услуг / Аналогия уральской цивилистики. – М.: 2001. – С. 320-344.
- 50.Щуковская О. М. Правовое регулирование деятельности по оказанию правовых услуг [Текст]: навч. пособие / О. М. Щуковская, 2006. – С. 16.